

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัยในที่นี้จะใช้การวิจัยเชิงผสมผสานระหว่าง วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ เป็นข้อมูลหลักในการวิจัยและเชิงคุณภาพเป็นข้อมูลเสริมในการวิจัย วิธีวิทยาในการผสมผสาน ระหว่างการวิจัยเชิงสำรวจและวิจัยเชิงคุณภาพ ดังนั้น ในบทที่ 3 ของการวิจัยจะนำเสนอรายละเอียด วิธีการดำเนินงานวิจัยเชิงผสมผสานใน 2 หัวข้อหลัก คือ

1. การวิจัยเชิงสำรวจ
2. การวิจัยเชิงคุณภาพ

การวิจัยเชิงสำรวจ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่เป็นเป้าหมายการวิจัย ได้แก่ ประชากรที่มีสิทธิ์เลือกตั้งจำนวน 5 ตำบล ในเขต อำเภอบางขัน จังหวัดจันทบุรี

การกำหนดขนาดตัวอย่าง (Sample Size) ที่เหมาะสมจากจำนวนประชากรที่ไม่แน่นอน จะใช้ คำนวณขนาดของตัวอย่างที่เหมาะสมดังนี้

$$n = \frac{z^2}{4e^2}$$
$$n = \text{กลุ่มตัวอย่าง}$$
$$z = 1.96 \text{ ตัวกำหนดระดับความเชื่อ 95 \%}$$
$$e = \text{ความคลาดเคลื่อนในการสุ่ม} = \text{บวก ลบ 0.05}$$
$$e = 0.05^2 = 0.0025$$
$$z = 1.96^2 = 3.84$$
$$n = \frac{3.84}{4 (0.0025)}$$

ดังนั้น ขนาดตัวอย่างที่เหมาะสม จำนวน 384 คน

เทคนิคการสุ่มตัวอย่าง (Sample Technique) ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ จากประชากร กลุ่มตัวอย่างในอำเภอบางขัน จังหวัดจันทบุรี นอกจากนี้ข้อมูลจากการสุ่มก็ไม่ได้นำไปใช้กับสถิติ เชิงอนุมาน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเรื่องพฤติกรรมการใช้สมุนไพรของประชากรในอำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี และแบบสัมภาษณ์พฤติกรรมการใช้สมุนไพรของประชากรในอำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรีครั้งนี้ คือ แบบสอบถามในการวิจัยเชิงสำรวจและแนวสอบถามในการวิจัยเชิงคุณภาพ

การสร้างเครื่องมือวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างเครื่องมือตามขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร ตำรา งานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการใช้สมุนไพรของประชากร และเอกสารอื่นที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยในครั้งนี้ เพื่อประมวลแนวคิดเป็นแบบสัมภาษณ์ให้สอดคล้องกับตัวแปรที่ต้องการศึกษา
2. ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าวิธีการวางแผนและสร้างเครื่องมือ แบบสอบถาม พร้อมทั้งกำหนดวิธีรูปแบบของแบบสอบถามให้ชัดเจน โดยการศึกษาแบบสัมภาษณ์ที่ดีจากหนังสือการวิจัยเบื้องต้นของนักวิชาการต่าง ๆ
3. สร้างข้อสอบถาม โดยกำหนดขอบเขตคำถามเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้สมุนไพรของประชากร ให้ครอบคลุมตามกรอบแนวคิดและตัวแปรที่กำหนดไว้
4. นำเสนอแบบสอบถามต่ออาจารย์ที่ปรึกษาการวิจัยเพื่อตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสม พร้อมทั้งแนะนำให้แก้ไขปรับปรุง
5. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้ว เสนอกรรมการที่ปรึกษา และผู้ทรงคุณวุฒิเฉพาะด้าน
6. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้ (Try-out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน เพื่อหาความเชื่อมั่นของแบบประเมิน
7. หลังจากทดลองใช้แบบสัมภาษณ์กับประชากรที่คล้ายกับกลุ่มตัวอย่างแล้วนำแบบประเมินที่ได้ไปคำนวณหาความเชื่อมั่น
8. นำแบบสอบถามที่แก้ไขปรับปรุงสมบูรณ์แล้วไปเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการแจกแบบสัมภาษณ์ให้กับประชาชนผู้มีสิทธิ์เลือกตั้ง และสำหรับผู้ที่อ่านหนังสือไม่ออกหรือไม่คล่องผู้สัมภาษณ์จะเป็นผู้อ่านให้ฟัง และให้ตอบแบบสัมภาษณ์จำนวน 384 ชุด

องค์ประกอบของเครื่องมือวิจัย ประกอบด้วยเนื้อหาสรุป ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นการสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป ลักษณะแบบปลายปิด (Close-ended) และเลือกตอบ (Check-list) ได้แก่ เพศ การศึกษา และลักษณะปลายเปิด (Open-ended) ได้แก่ อายุ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้สมุนไพรในปัจจุบันของประชากรในอำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี โดยสร้างคำถามว่าท่านใช้สมุนไพรในการดูแลสุขภาพมี 5 ระดับของการใช้ คือ ไม่เคย บางครั้ง นานครั้ง บ่อยครั้ง เสมอ จำนวน 20 ข้อ

การแปลผล ข้อคำถามเพื่อให้ทราบถึงระดับของการใช้สมุนไพรในการรักษาสุขภาพ โดยใช้เป็นคำถามใช้การวัด แบบไม่เคย บางครั้ง นานครั้ง บ่อยครั้ง สม่าเสมอ และการให้ค่าน้ำหนักคะแนน แต่ละข้อเป็นดังนี้

ไม่เคย	หมายถึง	ไม่เคยใช้สมุนไพรของ 0 ครั้ง
บางครั้ง	หมายถึง	เคยใช้สมุนไพรของ 1-3 ครั้งใน 10 ครั้ง
นานครั้ง	หมายถึง	เคยใช้สมุนไพรของ 4-6 ครั้งใน 10 ครั้ง
บ่อยครั้ง	หมายถึง	เคยใช้สมุนไพรของ 7-9 ครั้งใน 10 ครั้ง
สม่าเสมอ	หมายถึง	เคยใช้สมุนไพรของ 10 ครั้งใน 10 ครั้ง

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้สมุนไพรของประชากรในอำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี โดยสร้างคำถามว่า ท่านมีความคิดเห็นอย่างไร ในประเด็นต่อไปนี้ มี 5 ระดับของความคิดเห็น ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	การแปลผล
4.20 - 4.99	มากที่สุด
3.40 - 4.19	ค่อนข้างมาก
2.60 - 3.39	ปานกลาง
1.80 - 2.59	ค่อนข้างน้อย
1.00 - 1.79	น้อยที่สุด

ตอนที่ 4 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะของการใช้สมุนไพรของในปัจจุบัน โดยแบบสอบถามเป็นแบบปลายเปิด (Open-ended) โดยใส่เครื่องหมายถูกหน้าข้อเพียงข้อเดียว

ตอนที่ 5 ความคิดเห็นเพิ่มเติมและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของประชาชนที่มีต่อพฤติกรรมการใช้สมุนไพรในปัจจุบันในอำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี โดยแบบสอบถามเป็นแบบปลายเปิด (Open-ended) ให้มีการตอบโดยอิสระ

การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของเครื่องมือ (Content Validity) โดยนำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้วเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ความตรงตามเนื้อหา ความตรงตามโครงสร้าง ความครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ ความเหมาะสมด้านภาษา จากนั้นนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งมีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับงานวิจัย จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข เพื่อความเหมาะสมของแบบสอบถาม

1. ดร.ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์	ผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัย
2. ผศ.ดร.โอฬาร ถิ่นบางเตียว	ผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัย
3. ผศ.ดร.เจตน์จรรย์ อาจไธสง	ผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัย

การตรวจสอบความเที่ยงของเครื่องมือ (Reliability) เมื่อได้แบบสอบถามที่มีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try-out) กับกลุ่มที่มีความคล้ายคลึงและมีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คนหลังจากนั้นนำค่าคะแนนที่ได้มา วิเคราะห์ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ โดยหาค่าสัมประสิทธิ์ อัลฟา ครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ เท่ากับ 0.73 ซึ่งถือว่าแบบสอบถามนี้มีความเชื่อถือได้ สามารถนำไปเก็บข้อมูลจริงต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ตัวแปรส่วนบุคคล (ตัวแปรต้น) จะได้ค่าสถิติเชิงพรรณนา คือโดยการนำแจกแจงความถี่ (Frequency) คำนวณเป็นค่าร้อยละ (Percentage) แล้วมานำเสนอในรูปตารางความเรียง โดยการใช้สูตรคำนวณ คือ ร้อยละ = เพศ อาชีพ ค่าเฉลี่ย = อายุ ระดับพฤติกรรม ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรม แทนค่า
$$\mu = a + bx_1 + bx_2 + bx_3 \dots b_n x_n$$
2. การวิเคราะห์ตัวแปรตามจะใช้ค่าสถิติพรรณนา และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

การวิจัยเชิงคุณภาพ

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจะใช้วิธีการวิจัยในรูปแบบต่างๆ ดังนี้

การสัมภาษณ์เชิงลึก วิธีการสัมภาษณ์ที่ใช้ในการวิจัยนี้มีลักษณะเป็นการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured or Guided Interview) โดยอาศัยแนวการสัมภาษณ์ (Interview Guide) เป็นเครื่องมือในรูปแบบต่าง ๆ คือ การสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview) เป็นการใช้แนวสัมภาษณ์เจาะลึก โดยกำหนดผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ (Key-informants) ได้แก่

ชื่อ-สกุล

สถานภาพในการให้ข้อมูล

1.1 นายอนุชาติ คุณสุข	ผู้มีความรู้ในเรื่องสมุนไพรรักษาโรค
1.2 หมอแดง นามสมมุติ	ผู้มีความรู้ในเรื่องสมุนไพรรักษาโรค
1.3 หมอคำ นามสมมุติ	ผู้มีความรู้ในเรื่องสมุนไพรรักษาโรค
1.4 หมอขาว นามสมมุติ	ผู้มีความรู้ในเรื่องสมุนไพรรักษาโรค
1.5 หมอเขียว นามสมมุติ	ผู้มีความรู้ในเรื่องสมุนไพรรักษาโรค
1.6 หมอแดง นามสมมุติ	ผู้มีความรู้ในเรื่องสมุนไพรรักษาโรค
1.7 สม นามสมมุติ	ผู้มีความรู้ในเรื่องสมุนไพรรักษาโรค
1.8 เอก นามสมมุติ	ผู้มีความรู้ในเรื่องสมุนไพรรักษาโรค
1.9 ใหญ่ นามสมมุติ	ผู้มีความรู้ในเรื่องสมุนไพรรักษาโรค
1.10 เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลของรัฐ	ผู้มีความรู้ในเรื่องสมุนไพรรักษาโรค

2. การตรวจสอบข้อมูล การตรวจสอบข้อมูลในที่นี้จะใช้รูปแบบ ดังนี้

2.1 การตรวจสอบการสัมภาษณ์ โดยใช้แหล่งข้อมูลที่ต่างกันระหว่างเอกสารบอกเล่า กับเอกสารของราชการ

2.2 การตรวจสอบการสัมภาษณ์ โดยใช้ผู้สัมภาษณ์ที่มีจุดยืนต่างกัน เช่น กลุ่มชาวชอง และนักวิชาการ เป็นต้น เพื่อมาเปรียบเทียบว่าเมื่อผู้ให้ข้อมูลต่างกัน ข้อมูลที่ได้รับมานั้นจะเหมือนกัน หรือต่างกัน

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ จะใช้การตีความข้อมูลจากการสัมภาษณ์เพื่อเพิ่มเติม คำอธิบายตารางจากการสำรวจให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น